

TESIS DE GÈNERE: UN CATÀLEG

Júlia TORRES

El pensament de gènere no es fàcil de reduir a un llistat de temàtiques i orientacions metodològiques. Com a tal no existeix cap “teoria del gènere” (*gender theory*) sinó “estudis sobre el gènere” (*gender studies*) prou diversos. Però, com diu Butler, quan: «*El preu de l'existència és la subordinació*» (Mecanismes psíquics del poder, 1997), com succeeix amb tantes vides de dones i de dissidents (sexuats o no), entendre els trets bàsics del gènere ajuda a la reflexió

No té gaire sentit intentar unificar aquests estudis perquè qualsevol esforç pedagògic és molt limitador, parcial i incapaç de recollir els (molts) matisos d'un pensament que és plural per la seva mateixa vinculació a una pràctica transformadora de les relacions socials. Que els estudis sobre el gènere tenen un 'aire de família', per dir-ho a la manera de Wittgenstein, és obvi, però no impliquen una dogmàtica, ni un credo comú. Un catàleg de tesis de gènere és, doncs, descriptiu, obert i parcial. En línies generals el gènere estudia:

1.- Les identitats fluides. Repensar el sexe (biològic) a través del gènere implica repensar les identitats masculines i femenines i assumir la fluïdesa de la condició sexual; moltes sexualitats, moltes denominacions i un pluralisme de pràctiques afectives. Ann Oakley, (*Sex, Gender and society*, 1972) va definir la diferència entre sexe (biològic) i gènere (cultural) i a partir d'aquí els estudis sobre identitats fluïdes i construcció cultural de les identitats. A *Gender Trouble* (1990), Judith Butler va aprofundir aquesta temàtica i es preguntà d'on prové la nostra idea que les dones són “dones”. «*El gènere no ha de considerar-se una identitat estable o un lloc on es fon la capacitat d'acció i des d'on sorgeixen diferents actes, sinó més aviat com una identitat feblement formada en el temps, instaurada en un espai exterior mitjançant una reiteració estilitzada d'actes*» (Butler; *El gènere en disputa*, cap 3: 'Actes corporals subversius') Les identitats, són, “per se” fluides i de caire polític. Però externament, ¿hi ha alguna característica que les defineixi en relació als homes? ¿O les dones estan vinculades i definides tan sols per l'experiència comú de ser reprimides pels homes?

2.- Les formes d'explotació emocional i l'apropriació simbòlica. Quan la igualtat legal no resol la discriminació real cal pensar que les formes d'explotació no passen només per les lleis i pels mecanismes econòmics a través dels quals el homes s'apropien del treball femení. El domini patriarcal s'exerceix cada vegada més actuant en l'àmbit dels sentiments i l'explotació de les emocions. La construcció sexuada de les emocions i dels símbols és una eina del domini patriarcal.

3.- La crítica del llenguatge fal·locràtic i reinvenió del llenguatge. Si, com va proposar Wittgenstein, els límits del llenguatge són els límits del món, recompondre/repensar el llenguatge és una necessitat per construir de forma diferent les relacions socials, posant en crisi el sentit comú tradicional. Els llenguatges són “performatius”, «en el sentit que l'essència o la identitat que pretenen afirmar són invencions fabricades i preservades mitjançant signes corporals i altres mitjans discursius» (Butler; *El gènere en disputa*, cap 3: 'Actes corporals subversius') En la mesura que les identitats inclouen règims de subjectivitats diversos, els llenguatges poden ser també subvertits i repensats en formes no tradicionals – i fins i tot agramaticals.

4.- La reapropiació de la maternitat. La dona no es limita a donar vida, possibilita que la criatura segueixi vivint, la alimenta, la protegeix. La institució maternal que tradicionalment representa una forma de subjecció femenina ha de ser repensada. Una nova bioètica ha de tenir en compte les qüestions vinculades a la “cura” (*care* en anglès). Si generalment el moviment feminista ha

esta antinatalista i els moviments feixistes (des dels nazis fins a la Sección Feminina espanyola) han estat militantment pronatalistes, la cura maternal i la valoració de l'emotivitat femenina són un objecte molt central en el debat sobre gènere.